

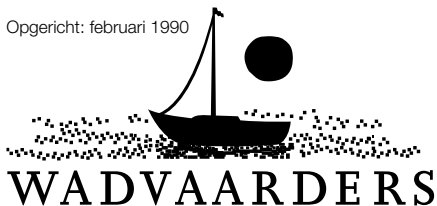

JULI
2014

BERICHTEN
92

Opgericht: februari 1990

BESTUUR VERENIGING WADVAARDERS

Kor Wijngaarden	voorzitter
Jaap Klanderman	secretaris
IJsbrand Dijkstra	penningmeester
Pieter van Kuppenveld	lid
Jan Röben	lid

e-mail: wadvaardersbestuur@wadvaarders.nl
of postbusadres secretariaat.

REDACTIE

Marian Christiaanse, Sieny van Weesep, Roel Luiten, Paul Raasveld en Maarten Snel.

e-mail: wadvaardersberichten@wadvaarders.nl
of postbusadres secretariaat.

VORMGEVING

Wiep van der Meulen

FOTOREDACTIE

Evert Jan de Kluizenaar

SECRETARIAAT EN LEDENADMINISTRATIE

Vereniging Wadvaarders
Postbus 6139, 9702 HC Groningen.

Adreswijzigingen of vragen over de contributie graag via bovenstaande postbus.
Overige correspondentie via de postbus of e-mail wadvaardersledenadministratie@wadvaarders.nl of via de website: www.wadvaarders.nl.

CONTRIBUTIE

Minimaal € 25,- per jaar bij automatische overschrijving; bij handmatige overschrijven minimaal € 28,- per jaar.

IBAN: NL74INGB0003991305 ten name van Wadvaarders te Groningen.

INTERNET

www.wadvaarders.nl
wadvaardersinfo@wadvaarders.nl

foto's omslag: Evert Jan de Kluizenaar

Secretariaat en ledenadministratie:

Vereniging Wadvaarders
Postbus 6139
9702 HC Groningen

Wadvaarderswinkel

Nieuwe leden ontvangen vanaf heden bij aanmelding gratis een kleine clubvlag (45 x 30cm).

NIEUWE VLAGGEN

Gröte vlag (75x50cm)	€ 15,-
Kleine vlag (45x30cm)	€ 12,50

Deze prijzen zijn inclusief verzendkosten. Bij verkoop tijdens de Wadvaardersdag, de Herfstbijeekomsten en op beurzen, waar de Wadvaarders vertegenwoordigd zijn, worden de verzendkosten à € 2,50 niet berekend.

BESTELLING

Door overmaking op IBAN NL74INGB0003991305 van het juiste bedrag onder vermelding van gewenste vlag. En vermeld bij elektronisch bankieren aub duidelijk uw naam, adresgegevens en lidmaatschapsnummer

Berichten is een uitgave van en voor leden van de Vereniging Wadvaarders en verschijnt viermaal per jaar. Aan de inhoud of het ontvangen van Berichten kunnen geen rechten worden ontleend.

Overname van foto's en teksten - ook na publicatie op de Wadvaarderssite - is alleen toegestaan met bronvermelding en met toestemming van de fotograaf of auteur.

Voor u gelezen

Het vaarseizoen is goed begonnen en de voorzitter Kor Wijngaarden trekt er lekker op uit. U komt hem ongetwijfeld tegen, begin juli, bij Tall Ships in Harlingen. Ook zijn tocht met de Waddenunit om te monitoren spreekt tot de verbeelding.

Zeker het verhaal van Pieter van Kuppenveld die uitgebreid verslag doet over het meevaren op de Harder en omdat wij er nooit genoeg van krijgen: een verslag van een tocht met de Phoca van de Waddenunit door Martin Berk.

Het varen met die goed toegeruste schepen van de Waddenunit is wel heel wat anders dan het zeilen en wadvaren van vroeger met weinig hulpmiddelen in een klein schouwtje. Een opgetekend verhaal uit de mond van Jan van Mierlo. De reis van Amsterdam naar Dokkumer Nieuwe Zijlen was toen echt een avontuur.

Marjan Vroom geeft weer dat het monitoren door ons zeker meerwaarde heeft omdat wij wadvaarders kunnen komen op plekken waar de Waddenunit niet, of zeer moeilijk kan komen. Als u zich wilt opgeven voor het monitoren, kan dat nog steeds bij Marjan.

Maarten Snel gaat verder langs de gele tonnen en dit keer door het schietgebied van Lauwersoog. Een mooie route naar de oostkant van ons Waddengebied en richting het Duitse Wad.

U allen een goed vaarseizoen toegewenst en blijf in gedachten houden dat wij klein zijn als de wind over ons komt.

Roel Luiten

Inleverdata kopij 2014

Berichten 93: 22 september

Berichten 94: 15 december

Inhoudsopgave

- Pag. 3: Voor u gelezen;
- Pag. 5: Van de voorzitter;
- Pag. 6: Met een schouwtje over het Wad in 1960;
- Pag. 8: Meevaren met de Waddenunit op het Oostwad;
- Pag. 12: Meevaren met de Waddenunit op het Westwad;
- Pag. 14: Samen monitoren bij de Engelsmanplaat: een geslaagde actie;
- Pag. 17: Gele tonnen.

foto: Evert Jan de Kluienaar

Van de voorzitter

Voor u ligt het zomernummer 2014 van ons lijfblad Berichten en hebben we zomermaanden voor de boeg. Voor ons als wadvaarders is dit een periode met weer heel veel mogelijkheden om vrij en verantwoord van het prachtige Wad te kunnen genieten.

Het voorseizoen heeft ook zijn charme en we genieten van veel dagen met mooi zeilweer. Zo werden we op de zaterdag voor Pinksteren uitgenodigd door Marjan Vroom (coördinator monitoring Wadvaarders) en Arjen Dijkstra en Bert van der Meer, de bemanning van de Krukel (Wad-denunit) om een dag met elkaar te monitoren. We zijn met twee boten en zes zeekano's naar Engelsmanplaat gevaren en hebben daar met behulp van de applicatie "Oog op 't Wad" de bewegingen van de natuur en menselijke activiteiten vastgelegd. De onderlinge uitwisselingen waren zeer leerzaam en leiden tot een betere monitoring voor de toekomst. Omroep Fryslân maakte opnames voor radio en tv. Ook een journalist van het Nieuwsblad van het Noorden deed mee aan de monitoring op deze zonnige dag.

In de maanden juni en juli vinden er veel activiteiten plaats op of om het Wad. Zo houdt de Waddenacademie haar 12e symposium "Sense of Place" op Terschelling en trekt Oerol tienduizenden mensen naar Terschelling. Tijdens de Werelderfgoedweken 2014 maken weer veel mensen kennis van het mooie wat het wad te bieden heeft en dat op een vrije en verantwoorde wijze, vaak onder begeleiding van de wadgidsen

van de Waddenvereniging. De Tall Ships komen begin juli naar Harlingen met 65 schepen uit 15 landen. Het programma van die dagen ziet er goed uit en er worden veel bezoekers verwacht.

Voor ons als wadvaarders vindt het genieten meestal niet plaats in de massa, maar per schip. Wadvaarders trekken vaak van west naar oost v.v. over het wad en soms verder naar Duitsland. Ik mocht hierover in een rubriek van de Waterkampioen van juni een artikel schrijven. Ook ik ga de komende tijd op kleine schaal van het wad genieten.

Zo vaar ik de komende week met mijn zwager, dan een week met 6 vrienden en dan met 2 kleinkinderen op het wad!

Tot slot wens ik ons allen een prachtig vaarseizoen, doe de wadvaardersvlag in het want, vaar vrij en verantwoord, maak veel nieuwe leden, geniet van de natuur en we ontmoeten elkaar zeker in Berichten nr. 93!

Kor Wijngaarden

Met een schouwtje over het Wad in 1960

Een tocht van Amsterdam naar Dokkumer Nieuwe Zijlen in 1960

Op de tachtigste verjaardag van mijn vriend Ed de Moor, haalde ik wat herinneringen op uit onze studietijd. Sieb Kemme was daarbij aanwezig en zocht mij na afloop op met de vraag: "Kun je van die zeiltocht wat op papier zetten voor de Berichten van de Wadvaarders?" Welnu. In dit verhaal vertel ik wat ik me nog kan herinneren van die tocht. En Ed vulde hier en daar aan. Er was geen journaal bijgehouden.

Het was buiig weer op de dag van vertrek. Het regende niet maar er stond een buiige wind uit het westen. We kregen een sleepje van de thuis-haven aan de Nieuwe Meer in Amsterdam, door de stad naar de Willem I - sluis in het NoordHollandskanaal. We schoten goed op. In het noordelijke deel van het kanaal waaide het wat harder en scheurden we naar Den Helder. Al dagen van te voren had ik nagedacht over de oversteek van het Marsdiep. Hoe doe je dat met een schouwtje van 4,70 meter lengte? Het bootje was van mijn zus. Zij had mij gevraagd om het naar Friesland te brengen waar zij haar zeilvakantie zou gaan vieren. Zij werkte al en ik studeerde nog. Ik beschikte over meer vrije tijd. Ze had mij het jaar ervoor hetzelfde verzoek gedaan. In dat jaar werd het bootje in het ruim van de Lemmerboot,

foto Jan van Mierlo

de Jan Nieveen, naar Friesland vervoerd.

In 1960 kwam ik in mijn overmoed op het idee om het bootje via het wad naar de Lauwers in Friesland te brengen. Ed wilde wel met mij mee. Ook in 1959 was hij van de partij. Ik beschikte over een echte, bij Harri in Amsterdam gekochte zeekaart maar niet over de ervaring om met een klein bootje zulk groot water als het Marsdiep, het Eierlandse Gat en de Vliestroom over te steken. Daar was ik beducht voor. Ik had bedacht dat, wanneer we met halftij zouden varen, er dan minder water in de Waddenzee zou zijn. Dat leek mij veiliger. We hadden de genoemde zeekaart en de Enkhuizer Almanak van dat jaar met de hoogwa-

tertijden van Harlingen. Bij de dump kochten we twee oude RAF-reddingsvesten en we huurden een Japanse transistorradio voor de weerberichten. Van Scheveningen radio had ik wel gehoord maar ik wist niet hoe die te ontvangen. Het schouwtje, gebouwd bij Van Dam in Aalsmeer, was voorzien van zetboorden om het meeste water buiten de boot te houden. Onze regenpakken

en een goed dekzeil over de hele boot moesten ons droog houden. Ik kan me niet herinneren dat we een kompas aan boord hadden. Of het moet een klein handkompasje zijn geweest. In het ouderlijk huis slingerde zo'n dingetje rond, herinner ik me. Mogelijk dat ik dat toen heb meegenomen. Zo toegerust begonnen we aan de tocht.

Naïef, argeloos? Je bent 28 jaar en je houdt van varen. Geheel volgens plan vertrokken we drie uur na HW uit Den Helder. Er stond een wzw wind 5 Bft. Dat zou alle volgende dagen niet veel veranderen. Met een rif in het grootzeiltje staken we over. Tot mijn opluchting ging dat goed. Ed

zegt daarover nu: “Zoals die enorme golven achter het schip toen we Den Helder achter ons lieten waarbij ik even dacht “gaat dit wel goed?”. En. “Jij maakte zo’n indruk op mij dat ik alle vrouwen in jou had”. Met die gunstige wind waren we vlug in Oudeschild waar we vastmaakten in de havenkom waar tegenwoordig hengelaarsboten liggen. We lagen langs de kade. Er was ruimte genoeg. Ik begreep wel dat we de landvasten in de gaten moesten houden. Langszij een ander schip zou slimmer geweest zijn, zo leerde ik daar.

De volgende dag scharrelden we over de Vlakte van Kerken naar De Cocksdorp waar we voor anker gingen in ondiep water vlakbij het strand. Toen we in de avondschemer de tent over de giek hadden liggen kwam een man in lieslaarzen naar ons toegewaad. De vuurtorenwachter, zo maakte de wader zich bekend, had zich afgevraagd wat dat bootje daar op die plek moest. Hij kwam informeren of alles wel in orde was. We dronken met z’n drieën een glaasje Bokma op de gezondheid van alle zeevaarders.

Op de derde dag kregen we ’s morgens bezoek van een vriendin van Ed met haar vier kleine kinderen en de oppashulp. Op de foto zie je ze allemaal. De foto is kennelijk door mij gemaakt. Op de achtergrond zie je de vuurtoren. Je ziet dat het roer achter op het scheepje ligt om te voorkomen dat het bij laagwater los schiet en wegdrijft. De zetboorden zijn kenmerkend. Een buitenboordmotor had je in die dagen niet. Later op die dag zijn we weggevaren bij halftij. Varend langs de Vliehors merkte ik dat de radio niet meer werkte. Ik hoorde binnenin de kist wat rammelen. Ik schroefde de achterwand los en vond een elektronisch dingetje met drie contactdraadjes. Die draadjes pasten precies in een contactdoosje met drie gaatjes. Een leukoplast pleister zou voorkomen dat het dingetje nog eens zou losraken. Na de montage werkte de radio weer. Dit was een overwinning op de, toen moderne, techniek van 1960 met transistors.

Ondertussen stuurde Ed ons langs de Vliehors, waar we een oude en kapotgeschoten tank zagen staan. Het waaide flink zodat we er snel langs schoven. Zo’n lelijk ding hoort niet op de Vliehors thuis, vonden we. We volgden de geul zo goed mogelijk totdat er echt niet meer genoeg water stond. We stapten uit en waadden nog verder met de boot aan de hand. Ook dat hield op. We moesten op de Waardgronden overtijen.

De zon scheen maar de wind maakte dat we het koud hadden. Met de tent erover en wat truien aan overnachtten we daar. Toen er weer water gekomen was, de andere ochtend, zeilden we naar Oost-Vlieland. De haven daar bestond uit een kleine kom ter grootte van de plek waar nu de bruine vloot ligt.

Van het verder verloop van deze tocht is in mijn geheugen weinig overgebleven. Of we in West-Terschelling hebben overnacht en of we op de Koffiebonenplaat hebben gelegen ja of nee, hoe het ging langs Ameland, ik heb geen idee. Ik denk dat dit betekent dat het ons steeds voor de wind ging en dat we geen problemen zijn tegengekomen. Navraag bij Ed levert op: “Het was een fantastisch avontuur. En ja, opeens zie ik voor me dat we in een mosselveld waadden en rauwe mosselen plukten en aten. En dat er af en toe een zeehond achter ons aan zwom. Die keek steeds zo grappig nieuwsgierig naar ons.” Tegen het einde van de tocht zie ik de reddingboot liggen nadat wij de open Lauwers waren binnengevaren en langs Oostmahorn voeren. Dan ben je zomaar dichtbij Dokkumer Nieuwe Zijen. Langs een stekkenbaantje kwamen we binnen. Bij de sluis was toen een interessant buurtje met winkeltjes, herinner ik me. En dan is de klus geklaard. Het schouwtje is in Friesland. We brachten het nog naar Sneek, denk ik.

Naïef, argeloos? Was eerder de vraag. Het was een prachtige tocht en een geweldig mooie belevenis. Ed: Ik kan me niet herinneren dat ik het, behalve even op die enorme Helderse golven, eng vond –integendeel het was een fantastisch avontuur. In mijn 80-ste levensjaar werd ik lid van de vereniging Wadvaarders.

Jan van Mierlo met de hulp van Ed de Moor.

Meevaren met de Waddenunit op het Oostwad

Tijdens onze werkzaamheden is de vereniging in de loop der jaren de mensen van de Waddenunit vaak tegengekomen. Meestal waren dit de 'bureaumensen', maar ook de bemanningen van de boten Phoca (Oudeschild), Stormvogel (Harlingen), Krukel (Lauwersoog) en Harder (Eemshaven). Bezoekers van de Wadvaardersdag kennen ongetwijfeld de naam van Jaap Verhulst en in 2013 is de Wadvaarderstrofee aan de bemanningen uitgereikt. Al deze ontmoetingen hebben geleid tot een goede verstandhouding en een uitnodiging aan het bestuur om een dag mee te gaan met de Waddenunit. Dinsdag 13 mei van dit jaar was het dan zover. De Waddenunit had twee schepen ter beschikking gesteld, de Phoca vanuit Den Oever en de Harder vanuit de Eemshaven.

*Het bewijs dat we op Rottumerplaat zijn geweest.
V.l.n.r.: Tim, Iris, Jasper, Vincent, Kor, Pieter, IJsbrand, Jos.
(foto: Klaas Kreuijjer)*

Bestuursleden Kor, IJsbrand en Pieter hebben zich aangemeld voor de Harder. Omdat er nog plaats op het schip is hebben wij voorgesteld om Iris Bornhold –voorzitter Soltwaters- mee te laten gaan omdat de Harder tegen 'hun' gebied aan werkt. Dat was geen probleem voor de Waddenunit. Verder gaan wadvenaarders Jos en Vincent mee.

In de eerste mededeling werd het vertrek op 10.00u voorgesteld, maar een week voor de afgesproken dag meldt schipper Klaas Kreuijjer

dat ze om 08.00u weg willen in verband met het programma. Voor Kor en Iris is dat dus op tijd vertrekken, Kor vanuit Terherne en Iris vanuit Berne (Bremen). IJsbrand en Pieter zijn de avond ervoor al ter plaatse. Dankzij de Waddenunit mochten we de Eemshaven in en langs zij de Harder afmeren en de nacht doorbrengen. Schipper Klaas Kreuijjer stelt zijn collega voor: Freek-Jan de Wal, verder is Geert Hoogerduijn, sinds 2013 coördinator Waddenunit, aan boord. Het derde bemanningslid –Jan Kostwinner– is vandaag vrij.

Terwijl we de Eemshaven uitvaren vertelt Klaas de opzet van de dag. De Dollard is een mooie hoek (waar zelden watersporters komen), maar vanwege het tij heeft dat vandaag niet zoveel zin. Met HW rond het middaguur is er niet zoveel te zien, alleen maar water. Daarom gaan we Rottumerplaat bezoeken.

Al varende vertelt hij wat hun werkzaamheden zijn: toezicht visserij, controle op vergunningen, vogel- en zeehondtellingen. Maar ook voorlichting aan bezoekers, uitzetten van zeehonden, vervoer vogelwachters naar en van Rottumer Plaat horen tot het werk (voor geïnteresseerden: <http://edepot.wur.nl/247268>).

Dat Klaas goed thuis is in deze regio zien we aan het feit dat hij vooral achterstevoren bij het stuurwiel staat. Hij spreekt met

enthousiasme de opvarenden toe terwijl het schip op de automaat zijn weg zoekt door de Ra. Af en toe kijkt Klaas om of het nog wel goed gaat. Als een correctie nodig is wordt er aan een klein knopje gedraaid, dat stuurwiel is eigenlijk alleen 'voor nood'.

Via de Zuid Oost Lauwers gaan we het Boschwad op. Hier liggen alleen gele tonnen. Het gebied is van 15 mei tot 1 september gesloten op basis van artikel 20 Natuurbeschermingswet, vandaag kan het dus nog!

Ten zuidoosten van Rottumerplaat gaat de Har-

der ten anker. De bijboot wordt te water gelaten –daarvoor is het schip uitgerust met een kraan- en met Klaas als schipper gaan alle opstappers in de bijboot. Freek-Jan blijft aan boord en ook Geert blijft daar nog wat werken. Met de buitenboordmotor varen we richting Rottumerplaat. De vogelwachters staan al bij de plek waar we aan land kunnen. Zodra het water te ondiep wordt stappen we overboord. Het is daar 'laarsdiep', tot

(Deel van de) Romneyhut en uitkijktoren op Rottumerplaat (foto: Vincent Veeger).

net onder de knie. Iedereen loopt voorzichtig naar de kant en dat lukt zonder water te scheppen. Vogelwachters Tim en Jasper verwelkomen ons en laten Rottumerplaat zien. Nou ja, een klein stukje ervan rond hun woongebied. Dat bestaat uit twee stenen gebouwen, een uitkijktoren en een Romneyloods. Juist vanwege de broedende vogels komen ook de vogelwachters niet buiten dit kleine gebied. Na het broedseizoen kunnen ze weer het hele eiland betreden. Vanaf de uitkijktoren is goed zicht op Plaat en Rottumeroog mogelijk. Een bijzonder mooi gebied. Juist vanwege het mooie weer op deze dag –na een zeer winderig, verregend en koud weekend- is het zeer aangenaam hier. In de luwte van de duinen rond de gebouwen en in de zon lijkt het zomer. Er staat een bankje en dat nodigt eigenlijk uit om er met een koel pilsje te blijven. Helaas komt het daar niet van. Klaas heeft bij het uitstappen al gezegd dat we een half uurtje kunnen blijven vanwege het afgaande tij. Nieuwsgierig als we zijn duurt het toch nog drie kwartier voordat we weer naar de bijboot gaan.

De terugtocht naar de Harder verloopt minder soepel dan de heenweg, het water is al te ver gezakt. Klaas probeert nog wel over de plaat te komen maar dat lukt niet meer, zelfs niet als hij

uitstapt en de boot probeert te duwen. Uiteindelijk moeten we het geultje gebruiken dat naar het oosten loopt. Klaas heeft geprobeerd dit te voorkomen omdat er flink wat zeehonden en eidereenden op de rand naast dit geultje liggen. Die gaan dan ook te water, waarbij het opvalt dat de zeehonden pas te water gaan als de eiders opvliegen.

Freek-Jan heeft inmiddels onze pogingen gezien en is met de Harder ankerop gegaan. Hij vaart ons tegemoet en pikt ons op in het Westelijk Schild. Verder verloopt het aan boord komen bij de Harder zonder problemen.

De tocht wordt voortgezet via het Schild waar we het zeegat uitvaren. Iedereen heeft in de gaten dat dat best even spannend is, het is stil aan boord. Voor ons is er alleen branding in een grote halve cirkel te zien zonder een 'opening'. Freek-Jan stuurt het schip rustig naar buiten, af en toe het vermogen helemaal van de motoren halend om te voorkomen dat we teveel snelheid hebben in de golven. Er staat nog wel voldoende water, we raken de grond niet (anders waren ze ook niet naar buiten gegaan langs deze weg). Freek-Jan maakt wel van de gelegenheid gebruik –in het zeegat tussen de branding- om aan Geert te vragen of er misschien wat ruimte omhoog in de salarissen kan zitten.....

Ontvangst op Rottumerplaat v.l.n.r.: Iris, Pieter, IJsbrand, Kor, Jasper, Tim. (foto: Vincent Veeger)

Van daar gaan we terug naar de Eemshaven. Iedereen praat geanimeerd met elkaar over de ervaringen. Klaas en Iris zitten samen op een laptop naar foto's van Klaas' zijn 16m2 te kijken, Kor en Pieter praten met Geert over de Waddenunit en Artikel-20-gebieden en anderen staan bij Freek-Jan over het varen in dit gebied te praten. Duidelijk is te merken dat deze vaardag Wadvaar-

foto: Evert Jan de Kluzenaar

ders en Waddenunit dichtert tot elkaar gebracht heeft (als dat nog nodig moest zijn) en dat we samen verder willen.

Na in de Eemshaven afgemeerd te zijn gaan we van boord. Ook Klaas heeft zijn dienst er op zitten. Freek-Jan en Jan Kostwinner beginnen aan hun volgende dienst. Daarvoor moeten ze naar Rottumerplaat om in het huis van de vogelwachters wat te repareren aan de elektriciteit en vervolgens bodemonsters te nemen in de buurt van Noordpolderzijl. Zij blijven overnachten voor anker op het wad. Dat ook bij de mensen van de Harder ons bezoek goed gevallen is blijkt wel uit het feit dat Klaas na afloop bij ons aan boord nog een goed uur heeft zitten praten. En als we de volgende dag wegvaren uit de Eemshaven - we mochten 's nachts blijven liggen op de

plek van de Harder - komen we op weg naar de Ra de Harder weer tegen. Die verandert zijn koers in onze richting zodat we uitgebreid naar elkaar kunnen zwaaien. Een mooi besluit van een prachtige vaardag met een bezoek aan een uniek gebied. Het begrip 'happy few' krijgt een andere inhoud. Mannen, bedankt!

Dus Wadvaarders, hijs je vlag in het want en groet de bemanningen van de Waddenunit als je ze tegen komt!

Pieter van Kuppenveld

Meevaren met de Waddenunit op het Westwad

Het past in het huidige samenwerkingsklimaat: Een uitje van de waddenbeheerder en de Wadvaarders. Goed om elkaar te leren kennen. En goed om een beetje de sfeer te proeven waarmee de Waddenunit haar werk doet.

in de gaten te houden want van Texel en Den Helder wordt veel met kleine bootjes geland op de Razende Bol om vervolgens de honden uit te laten of te barbecueën.

We zijn te gast bij Niels, Peggy en Eelke. Eelke

We zijn uitgenodigd op twee boten: De Phoca vanaf Den Oever en de Harder vanaf Eemshaven. Ik stap op in Den Oever. De Phoca bestrijkt het werkgebied van Texel, 'Razende Bol' tot ongeveer de lijn Kornwerderzand- Posthuiswad. En een van de taken van de mensen van de Phoca is het beheer van de mosselpercelen in dit gebied. De afbakening van de percelen, de vergunningen, het nemen van proefmonsters. In de gaten houden van de mosselvisserij en tussendoor de handhaving van het beleid. Toezicht op de verboden gebieden, voor de Phoca is dat vooral de Razende Bol ten zuiden van Texel. Niet echt vaargebied van Wadvaarders. Wel een plek om

foto: Martin Berk

(60) is een oude rot bij het Waddentoezicht, expert van de visserij en toezicht op de visserij. Hij spreekt de taal van de visser en begrijpt de

belangen van de visserij. Niels zit nog maar twee jaar op de Phoca en komt van de tak van het natuurbeheer. Peggy is na een opleiding in de hotelhoreca via het interne personeelsbeleid op de Phoca terecht gekomen. En ze vindt het de baan van haar leven. En ik moet ook zeggen, als ik nog wat jonger was, dan had ik dit ook graag gedaan. Sjonge wat een leuk werk hebben ze. Ga maar na: je bent eigenlijk schipper, je vaart op het Wad, je hebt een serieuze taak in het handhaven van de Waddenwaardes, je kunt redelijk je eigen tijd indelen, je werkt in een klein team, weliswaar in een grote organisatie (Ministerie EZ), maar met overzichtelijke taken. En dat met de arbeidsvoorwaarden van een Rijksambtenaar. Vast salaris, vakantiegeld, ontslagbescherming. Ondertussen is het wel zo dat het Wad zich niet houdt aan ambtenarentijden van 9 tot 5. Maar daar maakt verder niemand een punt van, als de Phoca maar blijft varen.

Vandaag gaan we op pad voor twee, eventueel drie doelen. We gaan een mosselperceel afbaken, we gaan twee monsters nemen en we gaan de bijvangst van een visser monsters. Van dat laatste komt niets terecht want we komen geen visser tegen. De twee andere taken worden nauwgezet uitgevoerd. Op het te meten perceel gaat een korfje overboord en na twee trekken komt er een goede representatieve hoeveelheid mosselen boven. Ze zijn nog klein aan de maat. We helpen met schoonmaken van de 'monsters'. 'Dat willen ze graag bij Imares', zegt Eelke, 'de dames op het lab zijn bang voor vieze handen'. Dus we baarden en ontpokken tot we een zakje met schone mosselen kunnen vullen. Dit ritueel herhaalt zich 2 keer. Allemaal in het kader van de voedselveiligheid. Dat was vroeger de V in het Ministerie van LNV, maar dat is tegenwoordig Economische Zaken. Dat ligt toch wat verder weg.

De volgende actie is een bakken (grote houten staak) plaatsen op een mosselperceel. Van belang voor de mosselvisser die met de bakken van de Phoca hun perceel kunnen afmeten. Dat luistert nauw want een meter afwijking tussen twee bakken kan al gauw vele meters perceel schelen. Dus de mosselvisser volgen deze acties van de Phoca met argusogen. Er gaat een bijbootje uit. Een DGPS apparaat zorg voor centimeter nauwkeurige plaatsbepaling. Het is laagwater dus ze kunnen tot hun middel met de staak lopen naar de exacte plek. Twee van onze Wadvaar-

ders krijgen een droogpak en mogen mee op het bootje....spectaculair in de toch redelijk ruwe zee (windje 5-6 Bft). Tevreden komen ze terug, Dan is het al half vier en moeten we weer terug naar Den Oever en kunnen er weer wat overuren voor de schippers bijgeteld worden. Hard wordt er niet gevaren. Ergens tussen de 8 en de 10 knopen. In de tussentijd wordt met de kijker iedereen in de gaten gehouden. Ze kennen alle vissersboten en schippers bij naam en toenaam. Er is ook veel telefonische contact met hen.

Kortom mooi en leuk werk. En wat vinden ze van hun handhavingstaak? Ze zijn daar heel simpel in. Verboden gebied is verboden gebied en iedereen met wadvaarerfahrung weet dat hij in verboden gebied vaart dus dat is onherroepelijk bekeuren. Maar er zijn ook regelmatig schippers op het Wad die echt niet weten waar ze zijn en waarom ze niet met de honden op een plaatje kunnen ravotten. Dan zijn ze niet te beroerd om dat nog even uit te leggen....!

De goede sfeer aan boord komt ook omdat we allen schippers zijn en Wadliefebber... Rustige lui, veel humor en relativiseringsvermogen, leven met het tij. Komt het vandaag niet af, dan maar morgen. Lijkt dat niet op ons Wadvaarcredo..... De bemanning van de Phoca: eigenlijk gewoon Wadvaarders met een speciale missie!

Martin Berk

Samen monitoren bij de Engelsmanplaat: een geslaagde actie

Zoals bekend is er een aantal mensen dat meedoet aan “Oog voor het Wad”, het monitoren van de effecten van de vaarrecreatie op de natuur in de Waddenzee. Het is een activiteit in het kader van het Actieplan Vaarrecreatie en ik coördineer de monitoring. Op dit moment zijn er twaalf recreanten die actief zijn in de monitoring. Een mooi aantal, maar meer is nog beter.

Ontmoeting van de monitorders bij de Vamos.

Gezamenlijke actie monitoren

Tijdens een bespreking aan boord van de Krukel, het schip van de Waddenunit en het Ministerie van EZ dat in Lauwersoog de vaste ligplaats heeft, ontstond dit voorjaar een plannetje. Zou het niet interessant zijn om op hetzelfde tijdstip en dezelfde locatie met meerdere mensen tegelijk te monitoren? De Krukel bood aan, dat monitorders die niet met eigen boot konden meedoen wel aan boord mee konden. Daarmee ontstaat er ook een interessante vergelijking tussen monitoren door professionele mensen met de beste apparatuur en de recreanten met hun kijkertjes. Erik en ik deden natuurlijk met ons eigen schip mee en Robbert van der Eijk deed zijn best om kanoërs te interesseren. Helaas konden er geen andere schepen meedoen met het droogvallen; het is logistiek ook wel lastig als je ligplaats Harlingen, Grou of Termunten is. Maar het aantal kanoërs kwam op zes, heel leuk. Uiteindelijk gingen er acht mensen mee aan boord van de Krukel.

De dag werd geprikt: 7 juni, de zaterdag voor Pinksteren, met een laagwater om 11.25 uur, mooi midden overdag. Woensdag 4 juni werd de knoop doorgehakt: gezien de weersverwachting gaat het door en de locatie wordt Engelsmanplaat/ Het Rif. Wij vertrokken vrijdagmiddag al en gingen om zes uur voor anker in het Smeriggat. Aangezien de wind zou draaien naar het oosten namen we wel een ruime marge, dus vielen we pas om zeven uur droog. We hebben het al eens meegemaakt dat er ineens een halve meter minder water kwam en we niet wegkonden....

Schitterend weer, maar onweer verwacht

Zaterdag was het schitterend zonnig en inderdaad een windkracht 4 uit het oosten. Om half negen zagen we de Krukel al arriveren aan de oostkant van de Engelsmanplaat. Op het dek allemaal mensen, we hadden de indruk dat we werden bekeken!!! Wij nog lekker aan het ontbijt, maar

zij waren al heel vroeg opgestaan. Toen Robbert zich met de zes kano's per marifoon meldde bij Verkeerspost Schiermonnikoog, kreeg hij de waarschuwing dat er een stevig onweer werd verwacht, maar ze konden niet vertellen hoe laat. Langzaam liep het water weg en kwam het mooie landschap van de geul tussen Engelsmanplaat en

Ook de Krukel vindt het moeilijk de Visdieven van de Noordse sterns te onderscheiden.

Het Rif tevoorschijn. Naast ons lag nog een boot droog.

Lopen op de plaat

Om half elf kwamen de zes kanoërs aan bij de Engelsmanplaat. Twee mensen gingen in een schuiltentje op de Hiezel (de hoge zandbank) monitoren. Vanaf de Krukel zagen ze de Scholekster die daar zat te broeden voorzichtig wegschuiven. Vier kanoërs gingen bij de Krukel even een bakje koffie halen en overleggen. Omdat de Krukel weinig kan zien van de westkant van de Engelsmanplaat, besloten ze naar het vogelwachtershuisje te gaan. De vogelwachters waren op de hoogte, de Krukel had hen verteld van de monitoringsactie.

Onze voorzitter geeft een interview aan Omrop Fryslân.

Robbert vertelde me dat het erg gezellig was op het huisje.

Ondertussen was de Vamos helemaal drooggevallen en gingen Erik en ik ook van boord. De oude ruïne van een baken is wel leuk om nog eens te bekijken. Natuurlijk hield iedereen nauwkeurig in de gaten wat ons effect op de natuur was, maar (jammer voor hen) er was weinig te zien: juni is de stilste maand bij laagwater, er waren gewoon geen vogels in de buurt en de Drieteenstrandlopers die ik wel zag trokken zich niets van ons aan.

Ontmoeting bij Smeriggat

Om 11:25 uur was het laagwater. Een uurtje later was het nog steeds mooi weer. De kanoërs gingen terug naar Lauwersoog, om de kans op onweer onderweg zo klein mogelijk te houden. Negen mensen van de Krukel gingen over de plaat naar het Smeriggat lopen en kwamen ook even bij de Vamos langs. Arjen Dijkstra van de Krukel vertelde me, dat zij vanaf de Krukel moei-

lijk de Visdieven van de Noordse sterns kunnen onderscheiden. Hij noteert dat als "Noorse visdieven". Kor werd geïnterviewd door een journalist van Omrop Fryslân (in vloeïend Fries). Jan Willem de Koning, Henk Janssen, Chris Dekkers, Liedy en Rik Vasen en partner vertelden me dat ze het een goede actie vonden en complimenteerden me met het prachtige weer. Alsof dat mijn verdienste was! Toen we tot onze enkels in het water stonden moesten de mensen van de Krukel toch maar weer eens terug en wij aan boord.

Resultaten?

En wat is nu het resultaat van de gezamenlijke actie? In de eerste plaats heeft iedereen genoten van deze mooie dag op het Wad. Belangrijk, want monitoren moet ook leuk zijn. Door de waarnemingen van iedereen (ook van de Krukel) in het computerprogramma "Oog voor het Wad" te vergelijken werd mij heel duidelijk dat je vanaf het hoge dek van de Krukel met telescoopijsers veel meer kunt zien dan een normale recreant met een verrekijkertje. Maar het kleine grut in het Smeriggat kan ook de Krukel niet goed zien, ik zag een paar honderd Drieteenstrandlopers. De Krukel telde vanaf negen uur wel negentien soorten vogels, in totaal ongeveer duizend. Ik kwam niet verder dan zeven soorten met een totaal van vierhonderddertig.

Om ongeveer half tien was er een jacht aan de oostkant van het Smeriggat voor anker gegaan. Twee mensen waadden door het water naar de Engelsmanplaat. Ik zag vanaf Vamos op zo'n 250 meter afstand geen effect, Henk Janssen (recreant vanaf de Krukel) zag wel effect, maar minimaal. Arjen Dijkstra van de Waddenunit zag het natuurlijk ook, maar meldde geen effect. Hij zag later ook een groep wadlopers die rond de afgesloten broedkolonie liepen. Één persoon liep een paar keer binnen de borden om de nesten te fotograferen. Het gaf een enorme verstoring, bijna alle Sterns gingen er op de wieken. Hij heeft later die persoon er op aangesproken. Eerst ontkende hij, later gaf hij het toe, maar was niet erg onder de indruk. Vanaf de Vamos heb ik deze wadlopers aan de andere kant van Het Rif niet kunnen zien.

Om half twaalf kwam de rondvaartboot Silverwind aan. Eerst zette deze een groepje mensen af op de Engelsmanplaat, die daar gingen wandelen met een gids. Daarna ging het naar het Rif (weer uit mijn zicht, maar de Krukel zag alles wel goed) en daar lieten ze twee zeehonden los. Een groep mensen kwam erg dichtbij het broedgebied,

Negen mensen van de Krukel (op achtergrond) op de Engelsmanplaat.

maar Robbert van der Eijk zag vanaf de Engelsmanplaat geen effect. Arjan Dijkstra zag met zijn goede apparatuur en hogere stand wel dat de helft van de vogels ging vliegen.

Monitoren is nuttig

Vogelwachters en mensen van de Waddenunit zien dus veel meer dan wij. Ze kunnen met hun hoge positie en telescopen veel verder zien en veel soorten onderscheiden en grote aantallen tellen. De grote meerwaarde van de vaarrecreanten die meedoen met de monitoring zit hem dus in de plekken waar wij wel komen en zij niet. En we kunnen ons dan beperken tot het gebied om de boot dat we wel goed kunnen zien met onze kijkers.

Wat we ook leren is dat lang niet alle vogels altijd erg gevoelig zijn voor verstoring. De Drie-teenstrandlopers gaan gewoon door met voedselzoeken op 25 meter afstand als we langslopen. En de tientallen Sterns duiken naar voedsel op tien meter afstand van ons schip, terwijl we voor anker liggen. We doen echt nuttig werk, dat heel goed te combineren is met het genieten van het Wad.

Meedoen met monitoren, vooral Blauwe Balg

Heb je interesse om mee te doen, lees dan de uitleg van Robbert over het monitoren in Berichten 91, pagina 20. Je kunt me ook emailen: m.vroom.c@planet.nl.

Ik zou in ieder geval iedereen willen vragen om bij de Blauwe Balg dit jaar waarnemingen te doen. Ook als je niet officieel meedoet met de monitoring kun je aantallen zeehonden en effecten aan me doorgeven op bovenstaand emailadres. Nietteer dan ook even de GPS-positie en datum en tijd en welke bewegingen van vaarrecreanten je hebt gezien. Waarschijnlijk gaan we volgend jaar een proef uitvoeren bij de Blauwe Balg, waarvoor deze gegevens nuttig kunnen zijn.

We zijn van plan om in november een bijeenkomst te houden met alle actieve monitorders, dus ook de Waddenunit en vogelwachters, om de resultaten van het monitoren te evalueren. Dan gaan we alle bevindingen op een rijtje zetten en proberen we daaruit wat conclusies te trekken over het effect van de vaarrecreatie op de natuur van de Waddenzee.

Marjan Vroom - tekst

E. de Waal - foto's

Gele tonnen

Gele tonnetjes op het Wad, wat doen die daar eigenlijk? Ze maken geen deel uit van de laterale markering, maar geven wel een aanwijzing voor de scheepvaart. Zo liggen er gele tonnen in onder meer de Blauwe Slenk (bocht Pannengat), in het Molengat (bij Texel), langs de zuidzijde van de Pollendam, in het Schuitengat en bij de ingang van het voormalige Smeriggat. Maar er zijn er meer. Over een aantal ervan rapporteren wij in ons kwartaalblad, de Berichten.

Deze aflevering gaat over de Groningerbalg, ook wel genoemd het Poepegat. Dat is de vaargeul die dwars door het defensiegebied ten noordoosten van Lauwersoog loopt. Omdat het een defensiegebied is, zal RWS er niet gauw een rood-groene laterale betonning (mogen) leggen. En er is ook een alternatief iets noordelijker: de route over Oort en Lutjewad. Deze "officiële" route is minder diep, maar mag wel altijd bevaren worden (bij voldoende diepte), terwijl het schietterrein Marnewaard (SMW) af en toe op slot gaat wegens militaire oefeningen (die oefeningen horen kennelijk bij een natuurgebied, annex Werelderfgoed).

Vroeger lag er in het Poepegat geen betonning. We gebruikten deze route graag omdat ze dieper is dan die over het Oort en Lutjewad. Natuurlijk deden we dat zonder GPS of andere elektronische hulpmiddelen. Gewoon peilen op kerktorens en de defensiepalen en heel goed naar het water kijken. Dat ging ook wel eens mis, maar dat hoort er nu eenmaal bij op het Wad. Er waren ook wel eens wat zeehonden, maar niet zo veel. In een Toeristisch Overleg Waddenzee (TOW) van rond de eeuwwisseling kwam het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij met het voorstel om het Poepegat af te sluiten op grond van artikel 17 (tegenwoordig is dat art.20). Daar kwam van de kant van de bruine vloot en van ons als Wadvaarders veel bezwaar tegen. De route door het defensiegebied was immers lekker diep en meestal vrij toegankelijk. En met het aantal zeehonden viel het toch ook nog wel een beetje mee. Op grond van onze argumenten besloot

LNV het plan wat aan te passen: wel een afsluiting maar alleen van de platen; de route door het Poepegat bleef voor ons toegankelijk.

Er waren destijds wel meer voorbeelden van goed overleg tussen ministerie en Wadvaarders, op grond van argumenten. Destijds voerde de heer Mast namens LNV regelmatig overleg met ons als Wadvaarders en met andere recreantenorganisaties. Hij kijkt daar als volgt op terug: "Vroeger heb ik mij altijd laten leiden door de wenselijkheden voor een goede zonering van de natuur op basis van goede

informatie (tellingen en waarnemingen). En ik heb steeds gezocht naar zo weinig mogelijk hinder voor de wadgebruikers. De Wadvaarders wilden altijd maximale ruimte voor hun belevingswensen en hadden in het verleden wel eens te weinig oog voor de natuurbelangen. Het is te hopen dat dat nu beter is." En ook zegt hij over die tijd bij LNV: "Het lastige, maar ook het plezierige voor mij was, dat ik de totale coördinatie van de afgesloten natuurgebieden voor het gehele Wad in eigen hand had. Als kenner van het Wad viel mij weinig wijs te maken (toevoeging Ms: De heer Mast was als wadloper en wadloopgids goed bekend op het Wad). Ook binnen de rijksdiensten en Hydrografie heb ik vaak praktische oplossingen gevonden om de Waddenwereld zo leefbaar mogelijk te houden en de natuur te ontzien."

Het Poepegat is nog steeds vrij bevaarbaar. Maar sinds juni 2007 liggen er gele tonnen om de route te markeren en de grens van het artikel 20-gebied aan te geven. De gele tonnen zijn stomp en dat heeft zo zijn reden. De heer Lijsenaar van Rijkswaterstaat daarover: "Toen de route over

het Oort steeds meer verzandde heeft Rijkswaterstaat in overleg met Ministerie van Defensie toestemming gevraagd om een alternatief te mogen bieden als er niet wordt geschoten in de Marnewaard. Daar er langs dit alternatief niet altijd een te bevaren veilige route kan worden geboden, is besloten dit alternatief langs de Groningerbalg (Poepegat) met bijzondere markering te betonen. Eerst waren dit gele stompe tonnen die in 2011 zijn vervangen door gele stompe kunststof sparboeien. De vorm geeft aan dat deze gele markeringen voor de rode zijde liggen en dus aan de zuidzijde gepasseerd moeten worden. Ook iets verder in oostelijke richting van het Lutjewad treedt verzanding op, daar is eveneens zuidelijker een alternatieve route over dieper water uitgelegd, door een gedeelte van het schietterrein. De vaarweggebruiker dient zich er wel van bewust te zijn dat deze alternatieve routes alleen voor doorvaart bedoeld zijn.

Droogvallen en overnachten is alleen mogelijk wanneer men zich er van op de hoogte heeft gesteld dat er geen schietoefeningen plaats vinden. Vraag dit altijd voor de zekerheid aan de verkeerspost Schiermonnikoog op VHF kanaal 5 of telefonisch via nummer 0519-531247. Als er

op de gele palen van het schietterrein Marnewaard naast het gele schitterlicht (Fl.Y.10s) een afwisselend (alternating) rood / wit licht getoond wordt, dan is DOORVAART VERBODEN". Het is een mooie en zeer bruikbare vaarroute voor wie vanuit Lauwersoog verder het oostelijk Wad op wil. Meestal zie je er wel wat zeehonden zwemmen of op de plaat liggen. Houd er rekening mee dat de banken aan de noordkant van het Poepegat soms erg steil zijn en de neiging hebben om zich naar het zuiden te verplaatsen. Iets verder ten zuiden van deze geul ligt ook nog het Vierhuizergat, bevaarbaar vlak langs de dijk. Op de kale zandplaat, west van het afgesloten gebied, is het aardig droogvallen. Maar het uitzicht naar het zuiden is niet zo fraai, want daar ligt de dijk, op Deltahoogte.

Maarten Snel

foto: Evert Jan de Kluizenaar

foto: Ciska van Geer

Waddentriolet

*De wind maakt me klein,
keert mij naar binnen, roert m' n gemoed
aan het strand doorgrond ik het zijn.*

*De wind maakt me klein,
aan het strand doorgrond ik het zijn,
dat is wat de Wadden met me doet.*

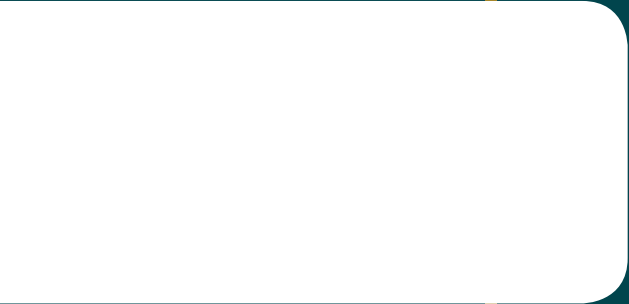
*De wind maakt me klein,
keert me naar binnen, roert m' n gemoed*

Peter van Heiningen

WADVAARDERS

POSTBUS 6139
9702 HC GRONINGEN

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

